

УДК 355.233:811(477)

Михайло Гребенюк,

кандидат історичних наук, старший дослідник
професор кафедри оперативного мистецтва
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-4661-4265>

Вікторія Крикун,

кандидат педагогічних наук, старший дослідник
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0001-7409-3383>
DOI: 10.33099/2617-1775/2022-02/57-69

БАЗОВІ ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

У статті розглядаються базові дидактичні принципи мовної підготовки особового складу Збройних Сил України на основі системного підходу. Автори здійснили пошук ефективних шляхів реалізації досліджуваних принципів. Встановлено, що в сучасних умовах загальною тенденцією іншомовної підготовки військових фахівців є створення системи мовної підготовки, яка орієнтується на забезпечення для військовослужбовців умов досягнення стандартизованих мовленнєвих рівнів відповідно до мовного стандарту НАТО STANAG 6001, а також на створення можливостей розвитку іншомовної комунікативної, діагностичної та методичної компетентностей усіх суб'єктів системи в умовах неформальної та інформальної освіти.

У статті окреслені основні дидактичні принципи досліджуваної системи, а саме науковість, системність, послідовність, безперервність, автономність навчання та зв'язок навчання з практикою. Визначено, що їхнє комплексне впровадження в мовну підготовку особового ЗС України відбувається завдяки реалізації певних шляхів, які, своєю чергою, обумовлюють структуру цієї системи та особливості її функціонування.

Ключові слова: вищий військовий навчальний заклад; іншомовна комунікативна компетентність; діагностична діяльність; мовне тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001; дистанційне навчання.

Поставлення проблеми в загальному вигляді. У контексті стрімких соціально-політичних змін набуває особливого значення іншомовна підготовка особового складу Збройних Сил (далі – ЗС) України. Ситуація в Україні, яка склалася у зв'язку з російською агресією, пришвидшує впровадження стандартів НАТО в усі сфери військової діяльності, зокрема й в освітню. Сучасна система іншомовної підготовки військових фахівців стоїть на порозі суттєвих трансформацій, які необхідні для глобальних зрушень, оскільки забезпечення мовної взаємосумісності підрозділів ЗС України з підрозділами збройних сил держав-членів НАТО набуває дедалі більшої актуальності. Тому одним із нагальних завдань системи мовної підготовки особового складу ЗС України є формування достатнього рівня іншомовної комунікативної компетентності (далі – ІКК) українських військовослужбовців, що дасть їм

змогу успішно виконувати професійні завдання в іншомовному середовищі, брати участь у заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях із підтримання миру й безпеки.

Варто звернути увагу й на актуальність розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) та фахівців із мовного тестування, на яких покладається розроблення та постійне удосконалення методик мовного тестування за стандартом НАТО STANAG 6001 із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ). Тому усвідомлений вибір базових дидактичних принципів мовної підготовки особового складу ЗС України дасть змогу досягнути основні закономірності формування ІКК військових фахівців, методичної й діагностичної компетентностей викладачів ВВНЗ (ВНП ЗВО) відповідно до визначених цілей досліджуваної системи.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі й визначенні базових дидактичних принципів мовної підготовки особового складу ЗС України та пошуку шляхів їхньої реалізації на основі системного підходу.

Виклад основного матеріалу. Загальна теорія систем як окрема концепція була сформульована в 1930-ті роки австрійським біологом Л. Берталанфі. Разом із ним цією проблематикою займалися А. Рапорт, К. Боулдінг, Р. Акофф, О. Ланге, Р. Мертон, М. Месарович, Т. Парсонс, У. Росс Ешбі та ін. Проблемам системології та створення загальної теорії систем присвятили свої дослідження В. Афанасєв, В. Глушков, В. Кузьмін, Ю. Марков, І. Новік, Л. Петрушенко, В. Садовський, М. Сетров, Е. Юдін та інші науковці.

Чималий внесок у розроблення системного підходу як загальної методології дослідження зробили фундаментальні наукові праці таких учених, як А. Берг, І. Блауберг, О. Богданов, С. Валусєв, В. Волкова, Д. Гвішіані, С. Никаноров, В. Садовський, Ф. Темников, В. Тюхтін, А. Уємов, Ю. Черняк, Ю. Урманцев, Е. Юдін та ін.

Ключовим поняттям системного підходу є поняття «системи» (від грецьк. – *systema* – складене з частин, поєднання, складання), що трактується в різний спосіб, як-от: комплекс взаємодійних елементів (Л. Берталанфі), або як сукупність об'єктів разом зі зв'язками між об'єктами та атрибутами (А. Холл, Р. Фейджин); як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів (В. Садовський, Е. Юдін); сукупність порівняно простих елементарних структур або процесів, що взаємодіють між собою та об'єднані в єдине ціле для виконання певної спільної функції, що не зводиться до функцій окремих компонентів (М. Глибовець, О. Олецкий) [2].

Система іншомовної підготовки особового складу ЗС України (далі – система мовної підготовки) започаткувалася у 1990-і роки у зв'язку з підготовкою військовослужбовців із високим рівнем ІКК для участі в миротворчих силах України. Низка нормативно-правових документів створили підвалини сучасної системи мовної підготовки в ЗС України, аналіз яких показав поступову її еволюцію [5; 8; 10]. Розвиток системи мовної підготовки особового складу ЗС України обумовлюється постійними викликами, які характеризуються інтенсивною співпрацею України з країнами-партнерами,

впровадженням стандартів НАТО у всі сфери діяльності ЗС України, а також гострою потребою в експлуатації іноземного озброєння в умовах російсько-української війни.

Варто зазначити, що сучасна система мовної підготовки є досить комплексною й багатогранною та складається з таких елементів [5; 8]:

- підготовки військовослужбовців під час здобуття військової освіти у ВВНЗ та ВНП ЗВО;
- підтримання здобутого мовленнєвого рівня у військах (силах) у процесі індивідуальної підготовки;
- мовної підготовки державних службовців Міністерства оборони України та працівників ЗС України;
- мовної підготовки на курсах іноземних мов у ЗС України;
- підвищення кваліфікації викладачів іноземних мов, тестологів та інструкторів із мовної підготовки.

З огляду на різноманітність та структурну складність досліджуваної системи, сучасні наукові розвідки, які присвячені вдосконаленню її елементів, є досить розрізненими [1; 11; 12; 15-17]. Відтак, певна кількість науковців присвятили свої праці вивченню проблеми розвитку іншомовних компетентностей військових фахівців, а саме: М. Арістархова (ІКК викладачів ВВНЗ), В. Балабін (професійна компетентність військових перекладачів), І. Бец та В. Златніков (методологічні аспекти іншомовного аудіювання), І. Блощинський, Т. Ваколук та Н. Шалигіна (ІКК військових фахівців), М. Гребенюк, О. Лагодинський, В. Осьодло (іншомовна підготовка військових фахівців), С. Шестопалова (ІКК державних службовців) та ін. Аспекти розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ розглядали О. Застело, В. Ягупов, В. Свистун, В. Крикун, Ю. Грищук [3; 6; 18]; питання мовного тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001 висвітлили у своїх наукових розвідках В. Крикун, Н. Тарасенко, К. Кашук, О. Величко та ін. [4; 14].

Особливості іншомовної підготовки військових фахівців України потребують визначення принципів, що висвітлюють закономірності формування ІКК особового складу, утворюють систему та забезпечують взаємозв'язок усіх її елементів. Узагальнення напрацювань українських та закордонних учених дало змогу виокремити такі принципи організації системи мовної підготовки: *науковість, системність, послідовність, безперервність, автономність навчання та зв'язок навчання з практикою*. Варто зазначити, що їхнє комплексне впровадження в досліджувану систему відбуватиметься завдяки створенню необхідних шляхів їхньої реалізації, які, своєю чергою, зумовлюють структуру системи мовної підготовки, що існує, та особливості її функціонування. Сутність досліджуваних дидактичних принципів, а також шляхи їхньої реалізації наведені в табл. 1.

Основні дидактичні принципи мовної підготовки особового складу ЗС України та шляхи їхньої реалізації

Таблиця 1

Принцип	Сутність	Шляхи реалізації
Науковість	<p>1) Залучення компетентних НП/НПП до наукової та методичної роботи в МП і МТ;</p> <p>2) зосередження на людських ресурсах у системі мовної підготовки.</p>	<p>1) ретельний підбір фахівців, здібних до наукової/методичної/інноваційної/діяльності;</p> <p>2) залучення всіх НП/НПП до наукової та/або методичної роботи;</p> <p>3) міжвишівська, міжвідомча і міжнародна взаємодія НП/НПП для обміну передовим досвідом;</p> <p>4) застосування передових методів навчання.</p> <p><i>Планується:</i></p> <p>1) використання методів проєктного менеджменту та менеджменту змін;</p> <p>2) впровадження планового підвищення кваліфікації НП/НПП в Україні/за кордоном;</p> <p>3) створення власного веб-сайту для розміщення публікацій НП/НПП, основних програмних документів/доповідей/звітів (менеджмент знань).</p>
Системність	<p>1) Глибоке розуміння структури організації МП для впровадження змін;</p> <p>2) розуміння поточних та майбутніх потреб ЗС України в особовому складі з розвинутою ІКК, розвинутою методичною та діагностичною компетентністю НП/НПП ВВНЗ (ВНП ЗВО);</p> <p>3) здатність здійснювати планування потреб у МП і МТ на середньострокову та довгострокову перспективу;</p> <p>4) здатність оцінювати якість МП і МТ.</p>	<p><i>Планується:</i></p> <p>1) створення системи звітності, яка б охоплювала сферу МП в цілому та окремі визначені напрями зокрема;</p> <p>2) здійснення періодичного аналізу вимог і потреб стейкхолдерів щодо МП/МТ (needs analysis);</p> <p>3) здійснення періодичного аналізу потреб у силах і засобах для задоволення вимог щодо МП/МТ (Training needs analysis);</p> <p>4) створення внутрішньої системи управління якістю навчання та МТ у ВВНЗ/ВП ЗВО;</p> <p>5) сприяння запровадженню внутрішнього аудиту МП/МТ у системі Міністерства оборони України;</p> <p>6) запровадження в систему МП підходів НАТО згідно з Директивою Стратегічних командувань НАТО Vi-SC 075-007 «Освіта та індивідуальна підготовка».</p>

Принцип	Сутність	Шляхи реалізації
Послідовність	<p>1) Навчання на кожен рівень володіння ІМ здійснюється лише один раз в системі неформальної освіти.</p> <p>2) Подальший розвиток лише в умовах інформальної освіти (самостійно), або завдяки проходженню дистанційних курсів в системі дистанційного навчання ЗС України.</p>	<p>1) <i>Перед визначенням кандидатів на навчання на інтенсивних курсах ІМ (з відривом від несення служби) необхідно проводити діагностичний тест для визначення їхнього рівня володіння ІМ, щоб кандидат не навчався на одному курсі двічі;</i></p> <p>2) <i>протягом короткого періоду часу навчати на інтенсивних курсах з відривом від служби для підвищення рівня володіння ІМ;</i></p> <p>3) <i>навчання здійснювати у такий спосіб:</i> - для досягнення СМР 1 – до 18 тижнів; - з СМР 1+ до СМР 2 – до 9 тижнів; - з СМР 2/1+ – до 5 тижнів;</p> <p>3) <i>ВВНЗ тактичного рівня підготовки розвиває іншомовні компетентності військовослужбовців на СМР 1.</i></p>
Безперервність	<p>1) МП здійснюється не лише у ВВНЗ, або у ВВНЗ, а й під час проходження служби у військах;</p> <p>2) запровадження МП у центрах підготовки сержантів.</p>	<p>1) <i>запровадження вивчення англійської мови в системі індивідуальної підготовки як додаткового предмета передусім для тих, хто вже проходив навчання в системі мовної підготовки з відривом від служби;</i></p> <p>2) <i>здійснення курсової підготовки інструкторів груп вивчення англійської мови у військах;</i></p> <p>3) <i>проведення досліджень щодо розвитку ІКК особового складу в військах, здійснювати його методичне супроводження</i></p>
Автономність навчання	<p>1) Створення організаційно-педагогічних умов для підтримання та удосконалення рівня ІКК в умовах проходження служби у військах;</p> <p>2) створення умов оцінювання досягнутих результатів згідно з вимогами НАТО STANAG 6001, зокрема із активним використанням ІКК.</p>	<p>Планується:</p> <p>1) підтримання (поновлення) раніше набутого СМР особа має самостійно, або в межах індивідуальної підготовки;</p> <p>2) набуття розвитку дистанційних (онлайн) навчальних програм (курсів) на досягнення мовленнєвих рівнів до СМР 3 включно;</p> <p>3) підтримання випускників мовних курсів завдяки спеціально створеним веб-сторінкам у ВВНЗ та в системі дистанційного навчання;</p> <p>4) створення можливостей для комп'ютерного адаптивного мовного тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001.</p>

Принцип	Сутність	Шляхи реалізації
Зв'язку навчання з практикою	1) досягнення цілей програм партнерства Україна – НАТО щодо рівнів ІКК випускників ВВНЗ та кандидатів на призначення на посади зі штатною категорією «майор» і вище; 2) поширення спектру спеціальної мовної підготовки.	1) фокус МП на досягнення відповідних СМР відповідно до вимог НАТО STANAG 6001; 2) розроблення й проведення курсів іноземної військової термінології для задоволення потреб замовників; 3) сприяння викладанню дисциплін англійською мовою у ВВНЗ; 4) проведення корегувальних курсів ІМ для кандидатів на навчання на англійськомовних курсах лідерства; 5) удосконалення тематичного наповнення МП ад'юнктів.

Примітка. МП – мовна підготовка; МТ – мовне тестування; ІМ – іноземна мова; НП – наукові працівники; НПП – науково-педагогічні працівники.

Принцип науковості впроваджується завдяки активному застосуванню наукових теорій, підходів, технологій формування ІКК фахівців військової сфери. Реалізація принципу науковості в процесі мовної підготовки особового складу ЗС України передбачає залучення компетентних фахівців, які обіймають наукові або науково-педагогічні посади (НП/НПП) і професійно займаються навчальною, методичною та науковою діяльністю у сфері мовної підготовки (далі – МП) і мовного тестування (далі – МТ) відповідно до вимог НАТО STANAG 6001. Своєю чергою, когерентна міжвишівська, міжвідомча й міжнародна взаємодія посилює обмін передовим досвідом і методиками викладання іноземних мов під час підвищення кваліфікації НП/НПП як в Україні, так і за кордоном, а всебічна співпраця талановитих кадрів ВВНЗ у різних напрямках професійної діяльності сприяє розробленню науково обґрунтованих рекомендацій щодо організації мовної підготовки в ЗС України.

Принцип системності передбачає передусім усвідомлення елементів системи мовної підготовки в ЗС України, поточних та перспективних потреб основних стейкхолдерів для якісного планування діяльності у сфері МП, здатність оцінювати якість МП і МТ та запроваджувати інновації. З цією метою необхідно мати глибоке розуміння різних аспектів системи мовної підготовки всіма її суб'єктами завдяки організації та підтриманню зворотного зв'язку зі стейкхолдерами: замовниками мовної підготовки, фахівцями, які її здійснюють, особами, які залучені до МТ. Вважаємо, що створена внутрішня система управління якістю навчання та МТ відповідно до вимог НАТО STANAG 6001 з урахуванням вимог Директиви Стратегічних командувань НАТО Vi-SC 075-007 «Освіта та індивідуальна підготовка» дасть змогу безперервно аналізувати стан функціонування системи МП і МТ, вчасно опрацьовувати та запроваджувати шляхи її удосконалення для досягнення найкращих результатів [13].

Запровадження звітності для суб'єктів МП у ВВНЗ (ВП ЗВО) та в місцях несення служби в системі індивідуальної підготовки забезпечить результативний зворотний зв'язок, оскільки статистична інформація даватиме змогу оцінити умови, у яких здійснюється мовна підготовка (наприклад,

інтенсивний мовний курс зі звільненням від службових обов'язків), залучені ресурси (наприклад, кількість і якість викладачів, навчально-матеріальна база), отримані результати тощо.

Принципом послідовності досягається цілісність системи мовної підготовки в ЗС України. У контексті розвитку ІКК особового складу ЗС України, діагностичної компетентності фахівців мовного тестування та методичної компетентності викладачів ВВНЗ (ВНП ЗВО) розглядатиметься, з нашої точки зору, як системність в опануванні навчального матеріалу суб'єктами навчання, зв'язок і узгодженість ступенів і етапів освітнього процесу, який здійснюється під час розвитку кожного наступного рівня компетентностей, що відбувається в процесі навчання на курсах підвищення кваліфікації в системі неформальної освіти ВВНЗ.

Принцип послідовності в системі мовної підготовки забезпечується методично обґрунтованим побудуванням програм, підручників, дотриманням послідовності руху від простого до складного в навчанні та організації самостійної роботи суб'єктів іншомовної підготовки. Цей принцип передбачає встановлення необхідного зв'язку і правильного співвідношення між різними етапами розвитку компетентностей.

У межах безперервної мовної підготовки особового складу ЗС України принцип послідовності розглядається як необхідна умова досягнення неперервності, плановості та інтегративності розвитку ІКК особового складу в ЗС України. Адже послідовність розуміється як взаємозв'язок між її суміжними ланками, що забезпечує можливість цілісного розвитку суб'єкта мовної підготовки на всіх етапах формування його/її компетентностей [7; 11].

Принцип безперервності передбачає створення умов для постійного підтримання раніше здобутих іншомовних компетентностей та їхнє нарощування під час навчання у ВВНЗ майбутніми офіцерами тактичного рівня або в центрах підготовки сержантського складу з обов'язковим продовженням мовної підготовки й самопідготовки під час проходження служби у військах. Для цього необхідно запровадити вивчення англійської мови в системі індивідуальної підготовки як додаткового предмета передусім для тих, хто вже проходив навчання в системі мовної підготовки з відривом від служби. Така підготовка покладається на інструкторів груп вивчення англійської мови, яких готують викладачі іноземних мов кафедр ВВНЗ (ВП ЗВО).

Автономність навчання є важливим принципом для забезпечення систематичної, цілеспрямованої й самостійної роботи над підтриманням раніше набутого рівня ІКК та його підвищення, а для цього військовим фахівцям необхідно створити належні організаційно-педагогічні умови. Тут надзвичайно важливу роль відіграє дистанційне навчання, що зорієнтоване на індивідуалізацію мовної підготовки. Дистанційне навчання під час мовної підготовки реалізується завдяки застосуванню засобів ІКТ (дистанційного курсу на платформі MOODLE) та науково обґрунтованих методів навчання. Дистанційний курс ELPIC (English Language Proficiency Improvement Course) має на меті досягнення відповідного рівня ІКК особового складу ЗС України в межах, які охоплюють стандартизований мовленнєвий рівень (далі – СМР) 1 до

СМР 3 у зручний час для слухачів цього курсу. Платформа MOODLE дає змогу надавати зворотний зв'язок слухачам курсів, а також пройти комп'ютерне адаптивне мовне тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001. Унікальність розробленого алгоритму адаптивного мовного тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001 полягає в тому, що він передбачає зміну послідовності та складності тестових завдань безпосередньо під час мовного тестування з урахуванням відповідей того, хто тестується. Адаптивний підхід до мовного тестування дозволяє підвищити якість його організації, мотивацію тих, хто тестується, а також суттєво скоротити час на його проходження, що є надзвичайно актуальним в сучасних умовах.

Зв'язок навчання з практикою є важливим принципом, який підкреслює імператив навчання іноземної мови з метою підготовки особового складу до виконання професійної діяльності в іншомовному середовищі, досягнення взаємосумісності з колегами із країн-партнерів. Націленість мовної підготовки особового складу на практичні потреби ЗС України підвищує мотивацію суб'єктів навчання й дає змогу проводити фахову підготовку іноземною мовою, зокрема за участі іноземних фахівців.

У зв'язку з впровадженням системи мовної підготовки важливу роль відіграє етап оцінювання, під час якого відбувається вивчення ефективності функціонування досліджуваної системи. У межах системного підходу етап оцінювання розглядається як зворотний зв'язок, результат якого дає змогу забезпечувати якість організації іншомовної підготовки та вносити корегування для того, аби цілі та завдання системи мовної підготовки постійно відповідали вимогам сьогодення.

Перегляд ефективності функціонування системи мовної підготовки передбачає зовнішнє та внутрішнє оцінювання. Зовнішнє оцінювання проводиться після того, як суб'єкти мовної підготовки завершили своє навчання й мали змогу втілити здобуті компетентності під час професійної діяльності [9]. Внутрішнє оцінювання розглядається як процес, який зосереджується на аналізі результатів мовного тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001, результатів відгуків та будь-якої звітної інформації. Діапазон внутрішнього та зовнішнього оцінювання може охоплювати моніторинг функціонування всіх елементів системи мовної підготовки, який визначає загальну її відповідність та діяльність наукового та науково-педагогічного складу. Крім того, можуть надаватися відгуки суб'єктів мовної підготовки та зацікавлених осіб, де висвітлюються проблемні питання адміністрування, забезпечення якості мовної підготовки та мовного тестування тощо.

Висновки. Нинішнє реформування системи мовної підготовки ЗС України зумовлене входженням нашої держави до європейського освітнього простору, впровадженням стандартів НАТО у всі військові сфери, що ставить перед ЗС України завдання підвищення якості іншомовної підготовки військових фахівців. Проблема розвитку ІКК українських військових фахівців обговорюється нині більш відкрито для пошуку оптимальних шляхів її вирішення.

Сучасні потреби, вимоги та запити зацікавлених осіб стають

визначальними факторами розвитку сучасної системи мовної підготовки, яка розглядається як цілісне динамічне явище, у якому структурно й гармонійно узгоджуються та ефективно функціонують усі її елементи, що доповнюють систему загальної професійної підготовки військових фахівців з опорою на принципи науковості, системності, безперервності, послідовності, автономності та зв'язку навчання з практикою.

На основі теоретичного аналізу з порушеного питання ми дійшли таких висновків:

1. ефективне використання методів проєктного менеджменту сприяє трансформації системи мовної підготовки, яка поступово набуває чітких рис, а також передбачає розроблення детальних планів, започаткування шляхів реалізації дидактичних принципів мовної підготовки особового складу ЗС України в повному обсязі.

2. Важливою складовою трансформації системи мовної підготовки є стратегічні комунікації у цій сфері, які об'єднують зусилля стейкхолдерів, передусім фахівців у сфері іншомовної підготовки ВВНЗ, з метою популяризації основних програмних документів (доповідей, звітів), створення сприятливих умов та можливостей кінцевим користувачам отримувати доступ до навчальних матеріалів, словників, засобів самодіагностики тощо.

3. Для кращої обізнаності стейкхолдерів щодо функціонування системи іншомовної підготовки в ЗС України, незамінною є ефективна система звітності з постійним оцінюванням вимог і потреб стейкхолдерів, потреб у силах і засобах для задоволення вимог щодо іншомовної підготовки та тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001 із запровадженням внутрішнього аудиту МП/МТ у системі Міністерства оборони України та з врахуванням вимог Директиви Стратегічних командувань НАТО Vi-SC 075-007 «Освіта та індивідуальна підготовка».

4. Для досягнення кращих кількісно-якісних показників щодо розвитку ПК особового складу ЗС України необхідно підвищити рівень оцінювання доцільності проведення іншомовної підготовки на інтенсивних мовних курсах із повним відривом особового складу від виконання службових обов'язків. Попередня іншомовна діагностика унеможливить повторну підготовку осіб на курсах одного рівня, але сприятиме запровадженню системи мовної підготовки, яка буде більш гнучкою у контексті термінів навчання.

5. Постійний розвиток рівня ІКК та його підтримання має стати невід'ємною складовою в системі індивідуальної підготовки для визначеного особового складу. Така підготовка має проходити як під керівництвом підготовлених інструкторів, так і в умовах інформальної освіти з використанням сучасних програмних продуктів, які постійно розробляються.

6. Розвиток ІКК для професійного спрямування має здійснюватися завдяки організації іншомовної підготовки особового складу ЗС України з урахуванням вимог стандарту НАТО STANAG 6001, опануванню необхідної іноземної військової термінології, викладанню дисциплін іноземною мовою (передусім англійською) у ВВНЗ, посиленню вимог щодо мовної підготовки ад'юнктів тощо.

7. Упровадження методики комп'ютерного адаптивного мовного

тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001 в систему мовної підготовки сприятиме покращенню процедури проведення мовного тестування та сертифікації особового складу ЗС України.

Подальшого дослідження потребує вивчення можливостей інтелектуалізації системи мовної підготовки особового складу ЗС України завдяки проектуванню інтелектуальної адаптивної системи, що реагує на процес засвоєння навчального матеріалу суб'єктом навчання та надає зворотний зв'язок й інтелектуальну допомогу, ґрунтуючись на його/її потребах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістархова М. (2020). Особливості використання ділової гри у процесі розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ. Молодий вчений : науковий журнал. 2020. № 4 (80). С. 129-133.
2. Глибовець М., Олецкий О.. Штучний інтелект. Київ: «КМ Академія», 2002. С. 27.
3. Гришук Ю. Проблема розвитку діагностичної компетентності викладачів вищої військової школи в педагогічній теорії та практиці. «Військова освіта» : зб. наук. пр. НУОУ. Київ, 2021. Вип. №1 (43). С. 101-111.
4. Величко О.О., Кашук К.В., Поліщук О.В. Теоретичний огляд сучасних методик оцінювання рівня володіння іноземною мовою. Modern Science: Problems and Innovations : тези VII міжнар. наук.-практ. конф. (Стокгольм, 20-22 вересня 2020 року). Стокгольм, 2020. С. 159-166.
5. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 роки). URL : [doroznya_karta_2021.pdf](https://mil.gov.ua/doroznya_karta_2021.pdf) (mil.gov.ua).
6. Застело О. (2015). Інтегрований підхід до оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності за допомогою штучних нейронних мереж. Information Technologies and Learning Tools, 48. 140. 10.33407/itlt.v48i4.1259.
7. Ковшар О.В. Роль принципів наступності і перспективності в організації безперервної освіти. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. Кривий Ріг, 2017. Вип. 1. С. 176–185.
8. Основні засади мовної підготовки особового складу в системі Міністерства оборони України, затверджені Міністром оборони України 08.08.2019 року. URL : [osn-zas-mp.pdf](https://nuou.org.ua/osn-zas-mp.pdf) (nuou.org.ua).
9. Рахманов В., Тимчук Л. Основні етапи системного підходу до навчання у вищому військовому навчальному закладі. «Військова освіта» : зб. наук. пр. НУОУ. Київ, 2022. Вип. №1 (45). С. 207–218. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/207-218>
10. Річна національна програма під егідою Комісії Україна – НАТО на 2020 рік, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2020 року № 203/2020. URL : Про Річну національну прогр... від 26.05.2020 № 203/2020 (rada.gov.ua) (назва з екрану).
11. Шалигіна Н. Науково-теоретичні засади дистанційного навчального курсу розвитку іншомовної компетентності військових фахівців. Актуальні питання гуманітарних наук : зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 30, Т. 4, 2020. С. 248–256. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/30.212617>.
12. Шестопалова С. Місце іншомовної комунікативної компетенції в професійній компетентності державного службовця. Науковий вісник: Державне управління. 2021. Вип. 4(10). С. 129–146. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2021-4\(10\)-129-146](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2021-4(10)-129-146).
13. Bi-Strategic Command (Bi-SC) 075-007 Education & Individual Training Directive. NATO (2015). URL : https://www.coemed.org/files/Branches/DH/Files_01/Bi-SC_75-7_NEW.pdf
14. Gawliczek P., Krykun V., Tarasenko N., Tyshchenko M., & Shapran O. (2021). Computer Adaptive Language Testing According To NATO STANAG 6001 Requirements. Advanced Education, 8(17), 19–26. DOI : 10.20535/2410-8286.225018

15. Karpushyna M., Bloschynsky I. (2022). English for Border Guards by Means of Problem-Based Technology. *International Journal of Law, Language & Discourse*, 10 (1), 86–109.
16. Lahodynskyi O., Artemov V., Lysenko S., Lavrynenko N., Bohuslavets' A., Kryvykh M., Oliynyk L., Stasyuk V., Osyodlo V., Yahupov V., Hrishko-Dunaievskaya V., Bloschynskyi I. (2020). Psychological Support for the Foreign Language Training of the Students at International Relations Faculties. *Universal Journal of Educational Research*. № 8(6), 2344-2351. DOI: 10.13189/ujer.2020.080618
17. Lahodynskyi O., Semeniako I. Second Language Teaching Strategies within the Framework of Individualisation and Differentiation in Higher Educational Institutions. *The journal of teaching English for specific and academic purposes*. Vol. 6, No 1, 2018, pp. 107–114. <https://doi.org/10.22190/JTESAP1801107L>
18. Yahupov V. & Zastelo Olha & Svystun Valentyna & Natalia Korchynska & Chorna Olena & Krykun Viktoriia. (2020). Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education. *TEM Journal*. 1213-1220. 10.18421/TEM93-49.

REFERENCES

1. Aristarkhova M. (2020). Osoblyvosti vykorystannia dilovoi hry u protsesi rozvytku inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti vykladachiv VVNZ. *Molodyi vchenyi : naukovyi zhurnal*. 2020. № 4 (80). S. 129-133.
2. Hlybovets M., Oletskyi O.. *Shtuchnyi intelekt*. Kyiv: «KM Akademiia», 2002. S. 27.
3. Hryshchuk Yu. Problema rozvytku diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv vyshchoi viiskovoi shkoly v pedahohichnii teorii ta praktytsi. «Viiskova osvita» : zb. nauk. pr. NUOU. Kyiv, 2021. Vyp. №1 (43). S. 101-111.
4. Velychko O.O., Kashchuk K.V., Polishchuk O.V. Teoretychnyi ohliad suchasnykh metodyk otsiniuvannia rivnia volodinnia inozemnoiu movoiu. *Modern Science: Problems and Innovations : tezy VII mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Stokholm, 20-22 veresnia 2020 roku)*. Stockholm, 2020. S. 159-166.
5. Dorozhnia karta vdoskonalennia movnoi pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy (na 2021-2025 roky). URL : [doroznya_karta_2021.pdf \(mil.gov.ua\)](http://doroznya_karta_2021.pdf(mil.gov.ua)).
6. Zastelo O. (2015). Intehrovanyi pidkhid do otsiniuvannia rivnia sformovanosti inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti za dopomohoiu shtuchnykh neuronnykh merezh. *Information Technologies and Learning Tools*, 48. 140. 10.33407/itlt.v48i4.1259.
7. Kovshar O.V. Rol pryntsypiv nastupnosti i perspektyvnosti v orhanizatsii bezperervnoi osvity. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly : zb. nauk. pr. Kryvyi Rih, 2017. Vyp. 1. S. 176-185.*
8. Osnovni zasady movnoi pidhotovky osobovoho skladu v systemi Ministerstva oborony Ukrainy, zatverdzeni Ministrom oborony Ukrainy 08.08.2019 roku. URL : [osn-zas-mp.pdf \(nuou.org.ua\)](http://osn-zas-mp.pdf(nuou.org.ua)).
9. Rakhmanov V., Tymchuk L. Osnovni etapy systemnoho pidkhodu do navchannia u vyshchomu viiskovomu navchalnomu zakladi. «Viiskova osvita» : zb. nauk. pr. NUOU. Kyiv, 2022. Vyp. №1 (45). S. 207–218. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/207-218>
10. Richna natsionalna prohrama pid ehidoiu Komisii Ukraina – NATO na 2020 rik, zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 26 travnia 2020 roku № 203/2020. URL : [Pro Richnu natsionalnu prohr... vid 26.05.2020 № 203/2020 \(rada.gov.ua\) \(nazva z ekranu\)](http://ProRichnu_natsionalnu_prohr..._vid_26.05.2020_№_203/2020(rada.gov.ua)(nazva_z_ekranu)).
11. Shalyhina N. Naukovo-teoretychni zasady dystantsiinoho navchalnogo kursu rozvytku inshomovnoi kompetentnosti viiskovykh fakhivtsiv. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : zb. nauk. pr. molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. 2020. Vyp. 30, T. 4, 2020. S. 248-256. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/30.212617>.
12. Shestopalova S. Mistse inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii v profesiinii kompetentnosti derzhavnogo sluzhbovtstva. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*. 2021. Vyp. 4(10). S. 129–146. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2021-4\(10\)-129-146](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2021-4(10)-129-146).
13. Bi-Strategic Command (Bi-SC) 075-007 Education & Individual Training Directive.

- NATO (2015). URL : https://www.coemed.org/files/Branches/DH/Files_01/Bi-SC_75-7_NEW.pdf
14. Gawliczek P., Krykun V., Tarasenko N., Tyshchenko M., & Shapran O. (2021). Computer Adaptive Language Testing According To NATO STANAG 6001 Requirements. *Advanced Education*, 8(17), 19–26. DOI : 10.20535/2410-8286.225018
15. Karpushyna M., Bloshchynsky I. (2022). English for Border Guards by Means of Problem-Based Technology. *International Journal of Law, Language & Discourse*, 10 (1), 86-109.
16. Lahodynskyi O., Artemov V., Lysenko S., Lavrynenko N., Bohuslavets' A., Kryvykh M., Oliynyk L., Stasyuk V., Osyodlo V., Yahupov V., Hrishko-Dunaievskya V., Bloshchynskyi I. (2020). Psychological Support for the Foreign Language Training of the Students at International Relations Faculties. *Universal Journal of Educational Research*. № 8(6), 2344-2351. DOI: 10.13189/ujer.2020.080618
17. Lahodynskyi O., Semeniako I. Second Language Teaching Strategies within the Framework of Individualisation and Differentiation in Higher Educational Institutions. *The journal of teaching English for specific and academic purposes*. Vol. 6, No 1, 2018, pp. 107-114. <https://doi.org/10.22190/JTESAP1801107L>
18. Yahupov V. & Zastelo Olha & Svystun Valentyna & Natalia Korchynska & Chorna Olena & Krykun Viktoriia. (2020). Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education. *TEM Journal*. 1213-1220. 10.18421/TEM93-49.

SUMMARY

Mykhailo Hrebeniuk,

Candidate of Historical Sciences, Scientific Researcher
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy

Viktoriia Krykun,

Candidate of Pedagogical Sciences, Scientific Researcher
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy

Basic Didactic Principles in Language Training of the Ukrainian Armed Forces Personnel: System Approach

Introduction. *The article deals with the basic didactic principles in language training of personnel of the Armed Forces of Ukraine. The authors searched for effective ways to implement the principles in the conditions of military specialists' training.*

The purpose is to analyze and define the basic principles in language training of the Ukrainian Armed Forces personnel and ways of their implementation based on a systemic approach.

Methods. *The following research theoretical methods were used at different stages of scientific research: analysis and comparison of sources on the problem under study, study of work experience in using systematic approach in education.*

Results. *It is substantiated that comprehensive implementation of the principles into the language training system of the Ukrainian Armed Forces personnel is due to finding out necessary ways of their application. These principles determine the structure of the current language training system and influences the specifics of its functioning.*

Originality. *Nowadays, linguistic interoperability of units of the Armed Forces of Ukraine with units of the armed forces of the NATO member states is becoming more and more relevant. Therefore, one of the urgent tasks of the foreign language training system is to form a sufficient level of a foreign language communicative competence of Ukrainian servicemen to perform professional tasks successfully in a foreign language environment, as well as, to participate in international defence cooperation events and in peacekeeping operations.*

Conclusion. *implementation of basic principles in the language training system involves*

creating of a number of organizational and pedagogical conditions to make this system open, capable of self-regulation and to provide the desired result, necessary for an absolute and effective system of language training organized in the framework of the Ministry of Defence of Ukraine.

Key words: *higher military educational institution; foreign language communicative competence; diagnostic competence; language testing in accordance with the NATO STANAG 6001 requirements; distance learning.*